



JA, TY, MY...SASIEDZI
2023-2025



**KASZUBSKI
UNIwersYTET
LUDOWY**



**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**



Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego



Rządowy Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030
NOWE FIO

Sfinansowany ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030*

Autor, opracowanie graficzne, redakcja:
Magdalena Januszczyk-Łabacka

Zdjęcia:
Archiwum Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego

Grafiki, koordynator projektu:
Agnieszka Gleinert – Pobłocka

Kaszubski Uniwersytet Ludowy
Wieżyca 1
83-315 Szymbark
tel: 058 684 38 14
email: wiezyca@kul.org.pl
www.kul.org.pl
<https://www.facebook.com/Kaszubski.Uniwersytet.Ludowy>



**Trzy lata budowania wspólnoty
i współpracy lokalnej
(2023-2025)**

Publikację Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030

SPIS TREŚCI	
ROZDZIAŁ 1. Wstęp od koordynatorki	4
Rekomendacje dotyczące kontynuacji i powtarzalności:	5
Rozdział 2. Opis projektu i jego kontekstu	6
Cele projektu	6
Czas trwania	6
Obszar działania	6
Kontekst społeczny	6
Świat, który nas uwierał	6
Wyzwania, które nas spotkały	7
Nasz sposób na zmianę	7
Rozdział 3. Sieć „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”	8
Początki – Rada Ławy Sąsiedzkiej	8
Głos z Rady - Izabela Itrich-Hoppa:	9
Sieć jako efekt współpracy	9
Moment przełomowy – konferencja podsumowująca	9
Znaczenie sieci	9
Rozdział 4. Zrealizowane działania - przykłady z lat 2023–2025	10
Rok 2023 – pierwsze kroki i energia oddolna	10
Przykładowe działania w 2023:	11
Dobre praktyki – przykłady 2023	11
Rok 2024 – pogłębienie i różnorodność	12
Przykładowe działania w 2024	12
Dobre praktyki – przykłady 2024	12
Rok 2025 – skala i trwałość	13
Przykładowe działania:	13
Dobre praktyki – przykłady 2025	13
Fotorelacje 2023	14
Fotorelacje 2024	15
Fotorelacje 2025	18
Rozdział 5. Głosy z serca sieci. Osobiste historie zmiany	21
Od ogniska do profesjonalnego zespołu	21
Odzyskana widzialność	21
Wspólny ślad na pokolenia	22
Sztuka, która łączy	22
Rozdział 6. Sąsiedztwo dla rodziny to dbanie o „silnik” wspólnoty	23

Rozdział 7. Sąsiedztwo uczące się – Edukacja blisko ludzi	24
Wyjazdy studyjne – lekcje zapisane w drodze	25
Wartość edukacyjna wyjazdów:	26
Rozdział 8. Dobre praktyki czyli jak budować wspólnotę (instrukcja nieoficjalna)	27
Rozdział 9. Wiankowe - święto wspólnoty	28
Program Wiankowego	28
Znaczenie wydarzenia	28
Wiankowe a sieć „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”	29
Rozdział 10. Konferencja podsumowująca	30
Cele konferencji	30
Przebieg wydarzenia	30
Moment przełomowy	30
Znaczenie konferencji	31
Rozdział 11. Podsumowanie trzyletnie	32
Najważniejsze liczby	32
Efekty filarów projektu	32
Co się zmieniło dzięki projektowi?	32
Rozdział 12. Co dalej?	33
Kontynuacja działań	33
Rekomendacje na przyszłość	33
Wizja przyszłości	33
3 rady dla Twojego sąsiedztwa:	34
Głos o przyszłości – Sulisława Borowska:	34
Wartość edukacyjna:	34
Podsumowanie od redakcji	35

ROZDZIAŁ 1. WSTĘP OD KOORDYNATORKI

Dla mnie „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” był przede wszystkim trzyletnią podróżą po żywych, bardzo różnych sąsiedztwach powiatu kartuskiego. Z jednej strony był to projekt z harmonogramem, budżetem i wskaźnikami, z drugiej - ciągłe spotkania z ludźmi, którzy chcą „coś zrobić u siebie”, tylko czasem nie wiedzą jeszcze jak, z kim i od czego zacząć. Jako koordynatorka widziałam z bliska, jak z pojedynczych pomysłów, rozmów i wątpliwości rodzi się konkret: wydarzenie, warsztat, grupa, a w końcu – sieć współpracy.

Jestem ogromną fanką oddolnych inicjatyw. Serce rośnie, kiedy widać, jak lokalne społeczności się budzą, jak szukają pretekstu, żeby się spotkać, zrobić coś razem, spróbować czegoś nowego. W tym projekcie szczególnie cenne było to, że inicjatywy wychodziły od samych liderek i liderów - my dawaliśmy ramy, wsparcie, narzędzia i „parasol”, ale kierunek i tempo często wyznaczały same sąsiedztwa.

Największym wyzwaniem była różnorodność i rozproszenie – 50 sąsiedztw, różne doświadczenia, różna gotowość do działania. Trzeba było stale pilnować balansu między wsparciem a „wyręczaniem”: pomóc zaplanować, ale nie napisać wszystkiego za kogoś; wesprzeć organizacyjnie, ale nie przejąć inicjatywy. Drugim wyzwaniem było zmęczenie i obciążenie liderek – wiele z nich od lat „ciągnie” swoje środowiska, łącząc pracę, dom, opiekę nad bliskimi i działalność społeczną. Dlatego tak ważny był filar „Sąsiedztwo dla rodziny” - bez pracy na poziomie emocji, relacji, wypalenia ten projekt nie miałby szans na trwałość.

Kamienie milowe projektu widzę bardzo wyraźnie. Pierwszy – powołanie Rady Ławy Sąsiedzkiej i moment, kiedy zaczęliśmy wspólnie decydować o kierunkach działań i mikrowydarzeniach. To był realny test zaufania i podzielenia się odpowiedzialnością. Drugi – pierwsze mikrowydarzenia w ramach „Sąsiad potrafi”, kiedy okazało się, że małe budżety, mądrze rozdane, potrafią uruchomić ogromną energię. Trzeci - rozruch wsparcia psychologicznego: po kilku pierwszych spotkaniach było widać ulgę, że ktoś wprost mówi o wypaleniu, konfliktach, kryzysach. Kolejny - wyjazdy studyjne i momenty, kiedy uczestniczki i uczestnicy mówili: „A to możemy zrobić też u nas”. I wreszcie finały każdego roku - Wiankowe oraz konferencja podsumowująca z ogłoszeniem sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”. To były momenty, w których widać było, że to już nie tylko projekt, ale relacje i struktura, która będzie żyć dalej.

Moje najważniejsze wrażenie po tych trzech latach jest takie: to działa, ale wymaga czasu. Nie da się odbudować zaufania, zawiązać współpracy między wsiami i wzmocnić liderek w kilka miesięcy. Trzy lata to minimum, żeby przejść od „zobaczmy, co z tego wyjdzie” do „jesteśmy siecią, działamy razem i wiemy, co dalej”.

Rekomendacje dotyczące kontynuacji i powtarzalności:

1. Projekty powinny trwać co najmniej trzy lata - dopiero wtedy widać zmianę w postawach i relacjach.
2. Stały komponent psychologiczny – wsparcie dla liderek, liderów i ich rodzin musi być filarem, nie dodatkiem.
3. Małe granty sąsiedzkie + towarzyszące wsparcie - pieniądze działają najlepiej, gdy są połączone z doradztwem i pomocą w dokumentowaniu.
4. Rada/ciało wspólnie decydujące - lokalne gremium buduje odpowiedzialność i poczucie, że projekt jest „nasz”.
5. Sieć jako efekt - dobrze zaprojektowany projekt powinien kończyć się powstaniem trwałej sieci współpracy.
6. Kontynuacja - rekomenduję dalsze wspieranie sieci, utrzymanie cyklicznych spotkań, uruchomienie funduszu sąsiedzkiego, kontynuację modułu psychologicznego i włączanie młodzieży.

Z perspektywy koordynatorki widzę jasno: to jest model, który da się powielać, pod warunkiem że zostawia się ludziom przestrzeń do współdecydowania, dba o ich dobrostan i daje im czas. Wtedy z „projektu” robi się coś znacznie ważniejszego – sieć relacji i wspólnot, które będą działać także po zakończeniu finansowania.

Agnieszka Gleinert-Pobłocka



ROZDZIAŁ 2. OPIS PROJEKTU I JEGO KONTEKSTU

Założeniem projektu „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” był trzyletni program, którego celem było **wspieranie samoorganizacji i aktywizacji obywatelskiej w wiejskich sąsiedztwach powiatu kartuskiego**. Projekt realizowany był w latach **2023–2025** przez **Kaszubski Uniwersytet Ludowy** i **objął 50 liderek i liderów oraz 25 organizacji i grup nieformalnych**.

Cele projektu

Głównym celem było zwiększenie samoorganizacji, aktywności i dobrostanu we wspólnotach sąsiedzkich powiatu kartuskiego. Chcieliśmy przede wszystkim postawić na:

- rozwój kompetencji liderek i liderów w zakresie inicjowania działań społecznych,
- budowanie sieci współpracy i wymiany doświadczeń,
- zapewnienie wsparcia psychologicznego w sytuacjach kryzysowych i przeciwdziałanie wypaleniu.

Czas trwania

Projekt trwał od **1 czerwca 2023 r. do 31 grudnia 2025 r.** trzy lata intensywnej pracy, spotkań, warsztatów i wydarzeń.

Obszar działania

Powiat kartuski liczy około 149 tys. mieszkańców, z czego ponad 82% mieszka na wsi. To obszar 151 wsi, zróżnicowanych pod względem aktywności społecznej, z silnym znaczeniem tradycji kaszubskiej. Projekt koncentrował się na 25 sąsiedztwach – około 17% wszystkich wsi powiatu – aby działania mogły przynieść realną, odczuwalną zmianę.

Kontekst społeczny

Projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” to trzyletni, kompleksowy program wspierania samoorganizacji

i aktywizacji obywatelskiej w wiejskich sąsiedztwach powiatu kartuskiego. Zadanie to rozwija wieloletnie doświadczenia Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego w pracy animacyjnej „u podstaw”, tam, gdzie tradycyjne więzi sąsiedzkie słabną pod wpływem zmian cywilizacyjnych.

Świat, który nas uwierał

Obserwowaliśmy spadek aktywności obywatelskiej, szczególnie we wsiach oddalonych od centrów gminnych oraz tych, które stają się sypialniami aglomeracji (model „wsiasta”). Pandemia COVID-19 dodatkowo ograniczyła lokalne inicjatywy, a liderzy społeczni zaczęli odczuwać zmęczenie i wypalenie. Analiza potrzeb wskazała na niedostateczne kompetencje w zakresie samoorganizacji oraz brak łatwo dostępnego wsparcia psychologicznego.

Wyzwania, które nas spotkały

Projekt włączył 50 liderów i liderów oraz 25 organizacji i grup nieformalnych w długofalowy proces wzmacniania kompetencji i budowania sieci współpracy.

Analiza potrzeb wskazała trzy kluczowe wyzwania:

- Niedostateczne kompetencje liderów i liderów w zakresie samoorganizacji, aktywizacji mieszkańców i komunikacji efektów.
- Działanie w „bańkach informacyjnych” – brak wiedzy o tym, co robią inni, mało inspiracji i przykładów dobrych praktyk, ograniczona współpraca między sąsiedztwami.
- Brak łatwo dostępnego wsparcia psychologicznego dla liderów i ich rodzin w sytuacjach kryzysu, konfliktów i wypalenia.

Nasz sposób na zmianę

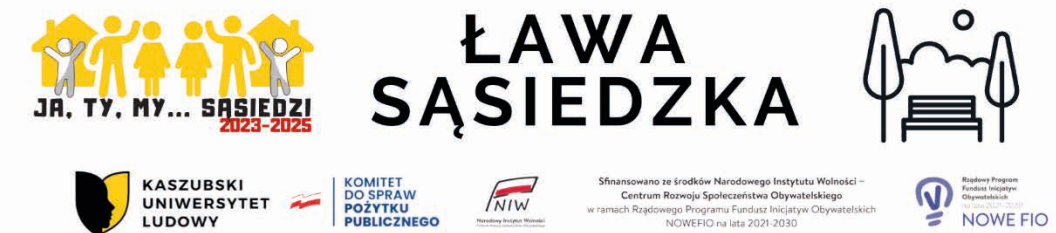
Projekt zakładał długofalowe, organiczne działanie „u podstaw”, zamiast jednorazowych akcji.

Kluczowe elementy metodyczne:

- **Włączenie uczestników w planowanie** - decyzje o tematach i formach wsparcia były wspólnie wypracowywane.
- **Peer learning** - doświadczenia bardziej aktywnych sąsiedztw wspierały nowe grupy.
- **Sieciowanie i współpraca** - budowanie powiązań pomiędzy sąsiedztwami, organizacjami, samorządami i instytucjami.
- **Łączenie wsparcia twardego i miękkiego** (czyli konkretne fundusze na działania oraz dbanie o emocje i relacje) - kompetencje projektowe i organizacyjne szły w parze z troską o dobrostan psychiczny.
- **Nastawienie na trwałość** - działania miały wzmacniać lokalne struktury, aby projekt był początkiem dalszych inicjatyw, a nie jednorazowym epizodem.

Prawdziwa zmiana w postawach i relacjach wymaga czasu. Trzy lata (2023–2025) to minimum, aby przejść od nieufności do momentu, w którym sieć staje się samodzielną strukturą zdolną do działania po zakończeniu finansowania.

ROZDZIAŁ 3. SIEĆ „JA, TY, MY... SĄSIEDZI”



Powstanie sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” było jednym z najważniejszych efektów trzyletniego projektu. Sieć nie była zaplanowana odgórnie - narodziła się naturalnie, z potrzeby współpracy, wymiany doświadczeń i wspólnego decydowania o kierunkach działań.

Początki – Rada Ławy Sąsiedzkiej

Pierwszym krokiem w stronę sieci było powołanie **Rady Ławy Sąsiedzkiej** - gremium złożonego z liderów i liderów różnych środowisk powiatu kartuskiego. Rada pełniła funkcje:

- **doradczą** - analizowała potrzeby mieszkańców i wskazywała obszary wymagające wsparcia,
- **decyzyjną** - zatwierdzała inicjatywy w ramach Aktywizacji Sąsiedztw,
- **łączącą** - integrowała liderki i liderów z różnych miejscowości,
- **wspierającą** - dzieliła się doświadczeniami i dobrymi praktykami.

Regularne spotkania Rady pozwalały na wspólne planowanie działań, ocenę zgłoszonych pomysłów i wzmacnianie sieci relacji. To właśnie tu rodziło się poczucie, że projekt jest „nasz”, a nie tylko „grantowy”.

Głos z Rady - Izabela Itrich-Hoppa:

„Dziękujemy za zaproszenie do Rady. Choć praca bywała trudna, Ty, Agnieszko, zawsze miałaś plan, a my mogliśmy współdecydować. Co więcej, nie bałaś się prosić nas o pomoc, to budowało prawdziwe partnerstwo. Liczba prawie 2100 uczestników projektu pokazuje, jak bardzo te oddolne inicjatywy są nam wszystkim potrzebne”.

Sieć jako efekt współpracy

W kolejnych latach, dzięki warsztatom edukacyjnym, wsparciu psychologicznemu i wydarzeniom sąsiedzkim, uczestnicy zaczęli tworzyć trwałe więzi. Wspólne działania od festiwali gier, przez warsztaty kulinarne, po pikniki integracyjne, pokazały, że sąsiedztwa mogą się wzajemnie inspirować i wspierać.

Sieć „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” wyróżniała się kilkoma elementami:

- **oddolność** – inicjatywy wychodziły od samych mieszkańców,
- **różnorodność** – w sieci działały KGW, OSP, stowarzyszenia, grupy nieformalne, seniorzy i młodzież,
- **trwałość** – po zakończeniu projektu uczestnicy zadeklarowali chęć dalszej współpracy,
- **otwartość** – sieć była przestrzenią dla nowych osób i pomysłów.

Moment przełomowy – konferencja podsumowująca

25 października 2025 roku podczas konferencji w Kaszubskim Uniwersytecie Ludowym ogłoszono formalne powstanie sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”. Był to symboliczny moment - z projektu wyrósł trwały model współpracy, który ma kontynuację w kolejnych latach.

Znaczenie sieci

Sieć stała się przestrzenią:

- wymiany dobrych praktyk,
- wspólnego planowania inicjatyw,
- wzajemnego wsparcia w sytuacjach kryzysowych,
- budowania poczucia sprawczości i dumy z lokalnych działań.

Dzięki niej mieszkańcy powiatu kartuskiego wiedzą, że nie są sami – że obok, w sąsiedniej wsi, ktoś mierzy się z podobnymi wyzwaniami i może podzielić się doświadczeniem.



AKTYWIZACJA SĄSIEDZTWA



Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWE FIO na lata 2021-2030



ROZDZIAŁ 4. ZREALIZOWANE DZIAŁANIA - PRZYKŁADY Z LAT 2023–2025

Projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” był przede wszystkim praktyką: spotkaniami, warsztatami i wydarzeniami, które odbywały się w samych sąsiedztwach. To właśnie tam, w salach wiejskich, na boiskach, w ogrodach i świetlicach, rodziła się energia współpracy. Poniżej przedstawiamy kilkanaście przykładów działań, z czego część tylko tematycznie, aby pokazać Wam bogactwo pomysłów zgłaszających się grup i dodatkowo po trzy z każdego roku – które najlepiej pokazują różnorodność i charakter projektu,

Rok 2023 – pierwsze kroki i energia oddolna

Odważny start i badanie gruntu - pierwszy rok był czasem przełamywania lodów. Skupiliśmy się na 15 inicjatywach, które miały jeden cel: wyciągnąć ludzi z domów.

Co robiliśmy? Od warsztatów rękodzieła po pierwsze wspólne ogniska.

Przykładowe działania w 2023:

- 1. **Stężyca: Koncert „Niepodległa”** Kapeli Tuba Band połączył uczniów, rodziców i muzyków, budując dumę z lokalnych talentów.
- 2. **Mirachowo: KGW Bělné biółci** zorganizowało warsztaty filcowania połączone z wykładem psychologa o wdzięczności i stresie.
- 3. **Egiertowo:** Wieczór wspomnień seniorów pozwolił wybrzmieć historiom o pasjach, udowadniając, że nikt nie musi być „przezroczysty”.
- 4. **Sierakowice:** II Festiwal Gier pokazał 65 osobom radość z bycia „tu i teraz” bez telefonów.
- 5. **Smółdzino:** Międzypokoleniowe spotkanie opłatkowe z bębnami przełamało bariery wiekowe.

Dobre praktyki – przykłady 2023

Kapela Kaszubska TUBA BAND – Stężyca

Koncert „Niepodległa” z okazji Narodowego Święta Niepodległości był jednym z pierwszych wydarzeń w ramach projektu. Uczniowie ZKiW w Stężycy wraz z rodzicami-muzykami przygotowali repertuar pod kierunkiem kapelmistrza Macieja Rambowskiego. Współpracowano z parafią i biblioteką, a koncert stał się okazją do integracji międzypokoleniowej.

Efekt: wzmocnienie więzi rodzinnych, budowanie postaw patriotycznych i poczucia dumy z lokalnych talentów.

KGW Bělné biółci – Mirachowo

Warsztaty filcowania toreb połączone z wykładem psycholożki Barbary Liedtke-Kątnik były przykładem łączenia rękodzieła z troską o dobrostan psychiczny. Uczestniczki uczyły się techniki filcowania, a równolegle rozmawiały o wdzięczności i radzeniu sobie ze stresem.

Efekt: rozwój umiejętności manualnych, większa świadomość emocji i poczucie wspólnoty.

Drogołazy MJ – Sierakowice

II Festiwal Gier zgromadził dzieci, młodzież i dorosłych wokół planszówek i alternatywnych form spędzania czasu. Spotkanie trwało trzy godziny, a jego atrakcją była wizyta św. Mikołaja.

Lekcja	edukacyjna:
w pierwszym roku	
najważniejsze jest	
bezpieczeństwo. Ludzie	
muszą poczuć, że mogą	
spróbować czegoś nowego	
bez oceniania. Edukacja	
polegała tu na pokazaniu, że	
„każdy pomysł jest dobry”,	
jeśli służy spotkaniu.	

Efekt: integracja rodzin, promocja gier jako narzędzia rozmowy i współpracy, przełamanie schematu „telefon zamiast spotkania”.

Rok 2024 – pogłębienie i różnorodność

Rozmach i budowanie profesjonalizmu - to był rok, w którym grupy nieformalne (jak „Cztery Ogniska Książąt”) uwierzyły, że potrafią zarządzać budżetem i zespołem. Zrealizowaliśmy 13 inicjatyw.

Co robiliśmy? Warsztaty kulinarne i artystyczne, kurs języka Kaszubskiego, pikniki integracyjne.

Lekcja edukacyjna: Tu postaviliśmy na sprawstwo. Uczyliśmy się, że lider nie musi robić wszystkiego sam. Delegowanie zadań i budowanie 20-osobowych zespołów (jak w Somoninie) to klucz do zapobiegania wypaleniu społecznemu.

Przykładowe działania w 2024

- 1. **Kamienica Szlachecka:** Imieniny ulicy Spacerowej połączyły wspólną pracę (renowację kładki) z biesiadą i wystawą archiwalnych zdjęć.
- 2. **Aktywni Seniorzy** (Somonino/Egiertowo/Goręczyno): Triathlon integracyjny: od choreoterapii nad Radunią, przez Nordic Walking, po kulinarne spotkanie „Przez Żołądek do serca”.
- 3. **Piotrowo:** Wieczorek dla Seniora – dzieci stworzyły „lasy w słoiku” dla starszych mieszkańców, budując międzypokoleniowy most czułości.
- 4. **Sulęczyno:** III Wieczór Sulęczyński przywołał filmowe opowieści o lokalnej historii i dawnych zwyczajach.
- 5. **Somonino:** Szkolenie i integracja „Sąsiadów z osiedli Czterech Książąt” przygotowały grunt pod duże ognisko integracyjne.

Dobre praktyki – przykłady 2024

Rada Sołecka – Kamienica Szlachecka

„Imieniny ulicy Spacerowej” były wydarzeniem łączącym pracę społeczną z celebracją. Mieszkańcy wspólnie odnowili kładkę, posprzątałi wieś, a wieczorem spotkali się przy grillu i muzyce.

Efekt: integracja społeczności, kultywowanie tradycji i historii wsi, poczucie dumy z efektów wspólnej pracy.

Kluby Seniora – Somonino, Egiertowo, Goręczyno

Cykl trzech spotkań – choreoterapia nad Radunią, Nordic Walking w Ramlejach i kulinaria w Egiertowie – pokazał, jak różnorodne formy aktywności mogą angażować seniorów. Każde spotkanie miało inny charakter, a wspólnym elementem była energia i radość uczestników.

Efekt: integracja środowiska seniorów, wymiana doświadczeń, budowanie nowych znajomości i poczucia sprawczości.

Fundacja Aby Chciało Się Chcieć – Sulęczyno

III Wieczór Sulęczyński był wydarzeniem poświęconym lokalnym historiom i wspomnieniom. Mieszkańcy dzielili się opowieściami o „Motylkach”, bajce „Jacek i Agatka” czy dawnych zwyczajach. Współpracowano z archiwum i GOK, a spotkanie miało charakter nostalgiczny i integracyjny.

Efekt: odkrywanie historii regionu, budowanie poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej.

Rok 2025 – skala i trwałość

Ostatni rok to 25 działań skoncentrowanych na trwałości. Nie pytaliśmy już „czy się uda?”, ale „co po nas zostanie?”.
Co robiliśmy? „Sąsiedzki Ogród Inspiracji” w Borucinie czy międzypokoleniowe spotkania seniorów.

Lekcja edukacyjna Skupiliśmy się na dziedzictwie. Edukowaliśmy o tym, że sadzenie wieloletnich roślin czy tworzenie trwałych miejsc spotkań (altany, ogrody) to budowanie tożsamości wsi, która zostanie z mieszkańcami na dekady.

Przykładowe działania:

- 1. **Borucino:** „Sąsiedzki Ogród Inspiracji” – wspólne sadzenie wieloletnich roślin stworzyło trwałą przestrzeń spotkań mieszkańców.
- 2. **Kamienica Szlachecka:** Spotkanie wspominkowe połączone z odsłonięciem muralu Andrzeja Bistrina i wywiadami młodzieży ze starszymi mieszkańcami.
- 3. **Mezowo:** Inicjatywy łączące historię (fotoksiążka) z aktywnym bezpieczeństwem (pierwsza pomoc i deski SUP).
- 4. **Mirachowo:** „Wieniec z Serca Wsi” – tygodnie wspólnej pracy nad tradycyjnym wieńcem dożynkowym, jednoczące pokolenia.
- 5. **Gowidlino:** Kameralne spotkanie „Wypij ze mną kawę” – przestrzeń wytchnienia i relaksu dla liderów KGW.

Dobre praktyki – przykłady 2025

Aktywna Grupa Sąsiedzka – Kamienica Szlachecka

Spotkanie wspominkowe „Dawno temu w Kamienicy Szlacheckiej” połączyło sztukę, historię i edukację. Odsłonięto mural Andrzeja Bistrina, pokazano filmy uczniów, a młodzież przeprowadzała wywiady ze starszymi mieszkańcami.

Efekt: zachowanie lokalnej pamięci, integracja pokoleń, odkrywanie tożsamości miejsca.

Fundacja Przepomocni – Załęże

Piknik integracyjny był największym wydarzeniem edycji. Przygotowano strefy odpoczynku, atrakcje dla dzieci (alpaki, dmuchańce), muzykę kaszubską, warsztaty i wspólne ognisko.

Efekt: integracja ponad 200 osób, pokaz dobrze działającej współpracy sąsiedzkiej, radość i energia mieszkańców.

Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wyjątkowych – Borucino

„Sąsiedzki Ogród Inspiracji” to przykład trwałej inicjatywy. Mieszkańcy wspólnie posadzili hortensje, lawendę, hibiskusy i trawy ozdobne, a zakończenie świętowali poczęstunkiem.

Efekt: powstanie przestrzeni spotkań, poprawa estetyki wsi, budowanie dumy i poczucia wspólnoty.

Dziewięć opisanych szczegółowo działań oraz wymienione inne - również inspirujące, pokazuje, że projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” był różnorodny i odpowiadał na realne potrzeby mieszkańców. Od koncertów i warsztatów, przez spotkania seniorów, po pikniki i ogrody – wszystkie inicjatywy miały wspólny mianownik: **budowanie więzi i poczucia sprawczości w lokalnych wspólnotach.**

Fotorelacje 2023



Fotorelacje 2024



Fotorelacje 2025





ROZDZIAŁ 5. GŁOSY Z SERCA SIECI. OSOBISTE HISTORIE ZMIANY



To tutaj liczby zamieniają się w twarze, a statystyki w emocje. Te opowieści to dowód na to, że projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” stał się dla wielu punktem zwrotnym.

„Najważniejsze było dla mnie poczucie, że nie jestem sama”.

Od ogniska do profesjonalnego zespołu

Paweł Kowalewski – grupa nieformalna Cztery Ogniska Książąt (Somonino) „Działaliśmy jako grupa nieformalna od 2017 roku własnym sumptem. Żyliśmy w przeświadczeniu, że żadnych środków zewnętrznych nie pozyskamy. Ten wspaniały projekt dał nam możliwość, by zespół uwierzył, że możemy zrobić coś więcej. Środki pomogły nam zbudować 20-osobowy zespół, zintegrować się i zrobić burzę mózgów nad tym, co dalej. To ogromna wartość dodana”.

Odzyskana widzialność

Danuta Kosowska – Klub Seniora z Egiertowa i Somonina „Dopóki człowiek pracował, był widoczny. Na emeryturze wydawałoby się, że senior to osoba niewidzialna, przezroczysta. Projekt wyciągnął nas do ludzi. Teraz to my wychodzimy do wszystkich, zapraszamy się wzajemnie na biesiady czy wigilie. Dzielimy się tym, co potrafimy najlepiej – i o to właśnie w tym wszystkim chodzi”.



Wspólny ślad na pokolenia

Marzena Richert – KGW Borucino „Chciałyśmy zrobić coś, co zostanie dla pozostałych pokoleń. Tak narodził się Sąsiedzki Ogród Inspiracji. Na działanie przyszli sąsiedzi, panie z koła, a nawet dzieci. Wspólnie zasadziliśmy rośliny wielosezonowe, które zostaną z nami na lata. Projekt przyczynił się do upiększenia naszej wsi i zbudowania dumy z tego, co potrafimy stworzyć razem”.

Sztuka, która łączy

Maria Bir – Stowarzyszenie Kaszubianki „Nasz mural obok starej stodoły to dowód na to, co można osiągnąć, łącząc siły. Sołtys, rada sołecka, KGW i sąsiedzi – wszyscy pracowaliśmy na ten piękny widok. To nasz wspólny sukces, sfinansowany z nagród i programu JTMS”.



ROZDZIAŁ 6. SĄSIEDZTWO DLA RODZINY TO DBANIE O „SILNIK” WSPÓLNOTY



Ten rozdział opisuje absolutny ewenement w skali projektów wiejskich - systemowe **wsparcie psychologiczne dla liderów i ich bliskich**. Zrozumieliśmy, że lider to nie maszyna, a wspólnota straci swój napęd, jeśli jej twórcy się wypalą.

Zrealizowaliśmy łącznie **68 godzin wsparcia psychologicznego**, reagując na konkretne kryzysy i potrzeby:

- **Przeciwdziałanie wypaleniu:** W Miechucinie i Szopie liderki uczyły się delegowania zadań i stawiania granic, by społeczna pasja nie stała się ciężarem.
- **Rozwiązywanie konfliktów:** W Sławkach i Zgorzale grupy pracowały nad komunikacją wewnątrz zespołu, ucząc się, jak przechodzić przez różnice zdań bez niszczenia relacji.
- **Wsparcie w kryzysie i stresie:** Wyjątkowym spotkaniem były warsztaty dla OSP Goręczyno, gdzie ratownicy pracowali nad odpornością psychiczną i radzeniem sobie z adrenaliną towarzyszącą ich służbie.
- **Relacje rodzinne:** W Sulęczynie warsztaty „Jak uwrażliwić dorosłego na nadwrażliwe dziecko” pokazały, że dobrostan lidera zaczyna się w jego domu.

Refleksja ekspercka – Barbara Liedtke-Kątnik (Psycholożka):

„Wsparcie emocjonalne w tym projekcie nie było dodatkiem – było filarem. Po pierwszych spotkaniach widać było ulgę u uczestników, że ktoś wprost mówi o wypaleniu i konfliktach. Praca nad odpornością psychiczną to najlepsza polisa na trwałość każdej lokalnej inicjatywy”

ROZDZIAŁ 7. SĄSIEDZTWO UCZĄCE SIĘ – EDUKACJA BLISKO LUDZI



Edukacja w projekcie odbywała się tam, gdzie tętni życie – w świetlicach, ogrodach i na przystaniach. Zrealizowaliśmy **60 godzin warsztatów w 15 miejscowościach**, stawiając na praktykę i różnorodność.

- **Nasza paleta inspiracji, innowacja w tradycji:** od warsztatów sushi po sąsiedzku w Paczewie, po naukę języka kaszubskiego w Baninie.
- **Ekologia i survival:** warsztaty ekochemii w Mezowie (tworzenie naturalnych środków czystości) oraz zajęcia survivalowe w Załakowie.
- **Kreatywność:** tworzenie biżuterii z bursztynu, szydełkowanie czy malowanie „kaszubskich chwastów na talerzu”.
- **Wiedza terenowa:** spotkania z weterynarzem w Ostrzycach oraz warsztaty zielarskie „Zioła mają moc” w Tuchomiu.

Wyjazdy studyjne – lekcje zapisane w drodze

Dopełnieniem procesu uczenia się były wyjazdy studyjne, które dla wielu liderów stały się prawdziwym "otwarceniem oczu". Wyjście poza własne podwórko pozwoliło nam podglądać dobre praktyki u innych i z nową energią wracać do swoich miejscowości z okrzykiem: „To możemy zrobić też u nas!”.

Inspiracje z Bytowa i okolic

Pierwsza wyprawa wiodła do Bytowa, gdzie historia splótła się z nowoczesnym podejściem do lokalnego biznesu. Wizyta w Muzeum Zachodniokaszubskim pozwoliła na nowo odkryć korzenie regionu, ale to, co działo się później, dało realny napęd do działania. W Kaszubskim Inkubatorze Przedsiębiorczości spotkaliśmy się z przedstawicielami LGD Partnerstwo Dorzecze Słupi. Rozmawialiśmy o tym, jak skutecznie pozyskiwać środki i budować partnerstwa, które realnie zmieniają okolicę. Niezwykle ważnym punktem była wizyta w zagrodzie edukacyjnej Cud Miód w Niezabyszewie. Tam, podczas warsztatów z woskiem i miodem, zobaczyliśmy, jak pasję można przekuć w ofertę edukacyjną przyciągającą turystów. Dzień zakończyliśmy w najlepszy możliwy sposób - biesiadą z Kołem Gospodarzy Wiejskich Żuki-Żukówko. Wspólny poczęstunek stał się pretekstem do szczerzej wymiany doświadczeń o tym, jak motywować ludzi i radzić sobie z codziennymi wyzwaniami w prowadzeniu koła.



Człuchowskie lekcje partnerstwa

Drugi wyjazd, do Człuchowa i okolic, był równie intensywny i pełen odkryć. Zwiedzanie zamku i obiektów w Człuchowie pokazało nam, jak dbać o dziedzictwo, by stało się żywą częścią współczesności. Jednak to spotkania z ludźmi były sercem tej wyprawy. Od warsztatów garncarskich w Sokułku, przez wizytę w gospodarstwie Daniele, aż po zwiedzanie unikatowych kościołów w Polnicy – każdy krok był lekcją tego, jak różnorodne mogą być formy aktywizacji mieszkańców. Kulminacyjnym punktem był wspólny obiad i panel wymiany doświadczeń z lokalnymi organizacjami z terenu Człuchowa. To tam, w ferworze dyskusji i przy konkursie wiedzy o regionie, zrozumieliśmy, że choć działamy w różnych miejscach, mierzymy się z podobnymi problemami. Powrót autokarem wypełniony był rozmowami o nowych pomysłach, które narodziły się podczas tych kilku godzin spędzonych u sąsiadów.

Wartość edukacyjna wyjazdów:

Wyjazdy studyjne to coś więcej niż zwiedzanie. To proces peer learningu (uczenia się od rówieśników), który buduje w liderach odwagę. Zobaczenie na własne oczy, że „komuś innemu się udało”, jest najsilniejszym impulsem do przełamania stagnacji we własnej społeczności.

ROZDZIAŁ 8. DOBRE PRAKTYKI CZYLI JAK BUDOWAĆ WSPÓLNOTĘ (INSTRUKCJA NIEOFICJALNA)

Często pytaliście zespół KUL, członków Ławy sąsiedzkiej oraz liderów i liderki działań „*Jak wy to robicie, że im się chce?*”. Nie ma jednej recepty, ale z naszych trzech lat doświadczeń wyłaniają się zasady, które działają zawsze.

1. Zaczynij od „dlaczego”, a nie od „za ile”

Najlepsze inicjatywy, jak te w Egiertowie czy Mirachowie, nie zaczęły się od liczenia faktur. Zaczęły się od pytania: „Czego nam brakuje?”. Jeśli brakuje nam widzialności (jak seniorom), budujemy wydarzenie wokół bycia zauważonym. Pieniądze są tylko narzędziem, nigdy celem.

2. „Ludzkie” procedury

Edukujemy grupy, że formalności są ważne, ale nie mogą zabić radości. W naszym projekcie postawiliśmy na uproszczenie ścieżki dla grup nieformalnych. Wskazówka: Jeśli chcesz zacząć u siebie, nie bój się prosić o pomoc większe organizacje lub stowarzyszenia - sieć polega na tym, że silniejszy podaje rękę mniejszemu.

3. Psychologia w służbie integracji

To nasza „tajna broń”. Spotkania z psychologiem czy warsztaty z choreoterapii (o których wspomniała Pani Danuta) to nie fanaberia. Wartość edukacyjna: Konflikt w grupie jest naturalny. Ważne, by mieć narzędzia, by o nim rozmawiać. Inwestycja w „miękkie” kompetencje liderów (rozmowa, empatia, radzenie sobie ze stresem) zwraca się z nawiązką w postaci trwałości grupy.

4. Małe kroki, wielkie efekty

Przykład „Myszek Miki” w ogrodzie w Borucinie uczy nas, że detale mają znaczenie. Ludzie utożsamiają się z miejscem, w które włożyli własną pracę i pomysłowość. Wspólne sadzenie kwiatów buduje silniejszą więź niż najdroższy koncert, na który przychodzi się tylko w roli widza.

ROZDZIAŁ 9. WIANKOWE - ŚWIĘTO WSPÓLNOTY



Wiankowe było jednym z najbardziej wyjątkowych i wyczekiwanых wydarzeń w projekcie „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”. To coroczne spotkanie podsumowujące każdą edycję miało charakter święta wspólnoty – momentu zatrzymania się, celebracji i rozmowy o tym, co udało się wspólnie wypracować przez cały rok.

Program Wiankowego

Podczas Wiankowego uczestnicy brali udział w różnorodnych aktywnościach:

- warsztaty tworzenia wianków i elementów dekoracyjnych,
- wspólne strojenie KUL-owej choinki,
- rozmowy o doświadczeniach z projektu,
- podsumowanie działań mijającego roku,
- omawianie planów na kolejny sezon i możliwości dalszej współpracy,
- integracyjny poczęstunek,
- ankieta ewaluacyjna.

Każdy element programu miał swoje znaczenie – od twórczej pracy rąk, przez refleksję nad mijającym czasem, po wspólne planowanie przyszłości.

Znaczenie wydarzenia

Wiankowe było spokojnym, ciepłym, międzypokoleniowym spotkaniem, które pozwalało zamknąć rok z poczuciem satysfakcji i dumy. To właśnie tam najpełniej wybrzmiewała wartość wspólnoty: rozmowy, śmiech, wzruszenia i plany na przyszłość. Dla wielu uczestników Wiankowe stało się symbolem:

domknięcia pracy wykonanej w ciągu roku, wdzięczności za współpracę, nowej energii do kolejnych działań, pogłębienia relacji między sąsiedztwami.

Wiankowe a sieć „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”

To właśnie podczas Wiankowego zapadały pierwsze decyzje o kontynuowaniu współpracy w ramach budującej się sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”. Wydarzenie stało się przestrzenią, w której projekt przeradzał się w trwałą strukturę relacji i wspólnotowych działań.

Wiankowe było czymś więcej niż podsumowaniem - stało się rytuałem wspólnoty. Dzięki niemu uczestnicy mogli nie tylko spojrzeć wstecz na miniony rok, ale także z nową energią i nadzieją patrzeć w przyszłość. To wydarzenie pokazało, że wspólnota żyje nie tylko w codziennych działaniach, ale także w chwilach celebracji i wdzięczności.



ROZDZIAŁ 10. KONFERENCJA PODSUMOWUJĄCA

Konferencja podsumowująca projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” odbyła się **25 października 2025 roku** w Kartuskim Centrum Kultury w Kartuzach. Było to wydarzenie o szczególnym znaczeniu - nie tylko zamykało trzyletni cykl działań, ale także otwierało nowy rozdział w historii lokalnych wspólnot powiatu kartuskiego.

Cele konferencji

Konferencja miała trzy główne cele:

- **Podsumowanie efektów projektu** – przedstawienie działań zrealizowanych w latach 2023–2025, statystyk, dobrych praktyk i rezultatów.
- **Prezentacja doświadczeń uczestników** – głosy liderek i liderów, którzy opowiadali o swoich przełomach, sukcesach i trudnościach.
- **Ogłoszenie powstania sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”** – symboliczny moment przejścia od projektu do trwałej struktury współpracy.

Przebieg wydarzenia

Konferencja rozpoczęła się od wystąpień organizatorów i koordynatorki projektu, które nadały ton całemu spotkaniu. Następnie zaprezentowano:

- **filmy i prezentacje multimedialne** dokumentujące działania w poszczególnych sąsiedztwach,
- **statystyki i liczby** pokazujące skalę projektu (ponad 2000 uczestników, 53 grupy sąsiedzkie, 20 wydarzeń, 16 grup edukacyjnych, 2 wyjazdy studyjne),
- **opowieści uczestników** – osobiste refleksje liderek i liderów, które nadały całości autentyczny i emocjonalny wymiar.
- Ważnym elementem były także **panele dyskusyjne**, w których eksperci i uczestnicy rozmawiali o tym, jak budować trwałość wspólnoty, jak przeciwdziałać wypaleniu i jak angażować młodzież w działania sieci.

Moment przełomowy

Kulminacją konferencji było **ogłoszenie powstania sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”**. Ten moment miał charakter symboliczny - z projektu wyrósł trwały model współpracy, który będzie kontynuowany w kolejnych latach. Uczestnicy podpisali deklarację współpracy i wyrazili chęć dalszego spotykania się, inspirowania i wspólnego działania.

Znaczenie konferencji

Konferencja podsumowująca była nie tylko formalnym zakończeniem projektu, ale także świętem wspólnoty. Pokazała, że trzy lata pracy przyniosły realne efekty - nowe grupy, nowe inicjatywy, większe zaufanie i poczucie sprawczości. Była też dowodem na to, że lokalne społeczności potrafią współpracować i tworzyć coś trwałego.



ROZDZIAŁ 11. PODSUMOWANIE TRZYLETNIE

Trzy lata projektu „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” to czas intensywnej pracy, spotkań, warsztatów i wydarzeń, które zmieniły oblicze wielu wspólnot powiatu kartuskiego. Był to proces stopniowy – od pierwszych prób i pomysłów w 2023 roku, przez pogłębione działania w 2024, aż po skalę i trwałość w 2025.

Najważniejsze liczby

- **51 grup sąsiedzkich** zaangażowane w działania,
- **2223 uczestników** wydarzeń, warsztatów i spotkań edukacyjnych,
- **20 wydarzeń sąsiedzkich** w ramach konkursu „Sąsiad potrafi”,
- **16 grup edukacyjnych** w ramach „Sąsiedztwa uczącego się”,
- **2 wyjazdy studyjne** (Bytów, Człuchów),
- **68 godzin wsparcia psychologicznego** dla liderek i ich rodzin,
- **1 sieć współpracy** – „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”.

Efekty filarów projektu

Ława Sąsiedzka – wspólne podejmowanie decyzji, 15 inicjatyw, fundament sieci.

Aktywizacja sąsiedztw – 20 wydarzeń lokalnych, ponad 1336 uczestników, integracja i nowe tradycje.

Sąsiedztwo dla rodziny – 240 osób z 15 miejscowości skorzystało ze wsparcia psychologicznego.

Sąsiedztwo uczące się – 60 godzin warsztatów, 16 miejscowości, 2 wyjazdy studyjne to ponad 400 uczestników.

Wiankowe – coroczne święto wspólnoty, ponad 185 uczestników w przeciągu trzech edycji.

Co się zmieniło dzięki projektowi?

- Powstały nowe grupy i inicjatywy sąsiedzkie.
- Uczestnicy zaczęli współpracować między wsiami i gminami.
- Wzrosło zaufanie, zaangażowanie i wiara w sprawczość mieszkańców.
- Projekt zbudował trwałe relacje, które będą kontynuowane po zakończeniu finansowania.

Trzyletni projekt pokazał, że **zmiana społeczna wymaga czasu, cierpliwości i wsparcia**. Dzięki konsekwentnym działaniom udało się odbudować zaufanie, zainicjować współpracę między wsiami i wzmocnić liderki oraz liderów. Najważniejszym efektem jest powstanie sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” – struktury, która będzie żyła dalej, niezależnie od zakończenia projektu.

ROZDZIAŁ 12. CO DALEJ?

Choć projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” formalnie zakończy się w grudniu 2025 roku, jego efekty nie wygasły wraz z końcem finansowania. Wręcz przeciwnie – trzyletnia praca doprowadziła do powstania trwałej sieci współpracy, która ma potencjał rozwijać się i inspirować kolejne wspólnoty.

Kontynuacja działań

Sieć „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” będzie nadal:

- **spotykać się cyklicznie**, aby wymieniać doświadczenia i planować wspólne inicjatywy,
- **dzielić dobrymi praktykami** - publikacja i dokumentacja działań staną się źródłem inspiracji dla innych,
- **wspierać się wzajemnie** zarówno w sytuacjach kryzysowych, jak i w codziennych wyzwaniach,
- **angażować młodzież**, aby kolejne pokolenia włączały się w życie wspólnot,
- **budować trwałe relacje** między wsiami, gminami i instytucjami.

Przyszłość sieci „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” zależy od ludzi, którzy ją tworzą. Chcemy, aby nasze doświadczenia stały się mapą dla innych.

Rekomendacje na przyszłość

Na podstawie doświadczeń projektu można sformułować kilka rekomendacji dla kontynuacji i powielania modelu:

- **Długofalowość** - projekty powinny trwać co najmniej trzy lata, aby zmiana była trwała.
- **Wsparcie psychologiczne** - komponent psychologiczny musi być integralną częścią działań.
- **Małe granty sąsiedzkie** - niewielkie środki finansowe, połączone z doradztwem, uruchamiają ogromną energię.
- **Ciała wspólnie decydujące** - rady lub ławy sąsiedzkie budują poczucie odpowiedzialności i współwłasności projektu.
- **Sieciovanie** - projekty powinny kończyć się powstaniem trwałej sieci współpracy.
- **Otwartość na młodzież** - angażowanie młodych ludzi jest kluczem do przyszłości wspólnot.

Wizja przyszłości

„Ja, Ty, My... Sąsiedzi” to nie tylko projekt, to model działania, który może być powielany w innych powiatach i regionach. Jego siła tkwi w prostocie: spotkać się, zrobić coś razem, zadbać o relacje i dobrostan. Jeśli ten model będzie wspierany systemowo, może stać się fundamentem odbudowy zaufania społecznego i aktywności obywatelskiej na polskiej wsi.

3 rady dla Twojego sąsiedztwa:

1. Zaczynij od wspólnej kawy, a nie od wielkiego festynu. Relacje buduje się w rozmowie, nie w biegu przy organizacji imprezy. Czasem kameralne spotkanie daje więcej niż huczne wydarzenie.
2. Słuchaj, czego ludzie naprawdę potrzebują. Nie narzucaj tematów. Nawet jeśli to „tylko” warsztat o haftowaniu czy chwastach, jeśli wychodzi od mieszkańców, zbuduje ich sprawczość.
3. Dbaj o lidera – on jest silnikiem wspólnoty. Pamiętaj o higienie psychicznej. Jeśli lider się wypali, inicjatywa zgaśnie. Wsparcie psychologiczne i odpoczynek to inwestycja, nie koszt.

Głos o przyszłości – Sulisława Borowska:

„Angażowanie młodzieży w działania na poziomie lokalnym powinno być oczywistością i powinnością dojrzałych liderów i liderek. Z jednej strony jest to okazja do wysłuchania młodego pokolenia odnośnie ich potrzeb i tego jak postrzegają siebie oraz najbliższe otoczenie. Z drugiej zaś, stwarzanie okazji do doświadczenia sprawczości i satysfakcji z bycia zaangażowanym i przejmowania odpowiedzialności. Tworzenie okazji do działania międzypokoleniowego wymaga od liderów/animatorów otwartości i autentycznego zainteresowania tym, co młodzież ma do powiedzenia i umiejętnego włączania w proces wymyślenia, planowania i realizowania własnych pomysłów, a następnie wspólnego świętowania. Takie podejście buduje kompetencje obywatelskie wśród młodego pokolenia i doświadcza w nich poczucie, że warto brać sprawy w swoje ręce.”

Wartość edukacyjna:

Sztafeta pokoleń - wspólne działania, takie jak wywiady młodzieży ze starszymi mieszkańcami w Kamienicy Szlacheckiej czy wspólne tworzenie murali, to nie tylko lekcje historii. To proces budowania kompetencji obywatelskich. Jak pokazuje nasze doświadczenie, młodzież włączona w proces planowania (a nie tylko zaproszona jako „odbiorca”), zyskuje poczucie, że ich głos ma znaczenie, co jest najlepszą receptą na budowanie silnego, aktywnego społeczeństwa w przyszłości.

PODSUMOWANIE OD REDAKCJI

Z perspektywy redakcji, a w istocie mojej własnej - projekt „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” był czymś więcej niż zestawem działań, warsztatów i wydarzeń. To trzyletnia opowieść o ludziach, którzy zdecydowali się zaufać sobie nawzajem, spróbować współpracy i odkryć, że wspólnota ma ogromną moc.

Patrząc na wszystkie rozdziały, widzę wyraźnie, że najważniejsze nie były liczby, statystyki czy wskaźniki, choć one pokazują skalę i efektywność. Najważniejsze były emocje, relacje i przełomy - momenty, w których ktoś odważył się zrobić pierwszy krok, ktoś inny poczuł, że nie jest sam, a jeszcze ktoś odkrył, że jego pomysł może stać się inspiracją dla całej wsi.

Moim zdaniem największą wartością projektu jest sieć „Ja, Ty, My... Sąsiedzi”. To ona pokazuje, że zmiana społeczna nie kończy się wraz z projektem, że może trwać, rozwijać się i inspirować kolejne osoby. Sieć jest dowodem na to, że wspólnota jest możliwa, że warto inwestować w relacje i że lokalne działania mają sens.



Ten projekt nauczył mnie także pokory wobec czasu. Trzy lata to minimum, aby zobaczyć realną zmianę - od pierwszych prób, przez budowanie zaufania, aż po trwałe struktury współpracy. To doświadczenie utwierdziło mnie w przekonaniu, że warto walczyć o długofalowe wsparcie dla takich inicjatyw, bo tylko wtedy mogą one naprawdę zakorzenić się w społecznościach.

Na koniec chcę podkreślić: „Ja, Ty, My... Sąsiedzi” to nie tylko historia powiatu kartuskiego. To model, który można powielać w innych miejscach. To opowieść o tym, że wspólnota zaczyna się od prostych gestów: spotkania, rozmowy, wspólnej pracy i że właśnie w tych gestach kryje się siła zmiany.

Magdalena Januszczyk – Łabacka



**KASZUBSKI
UNIwersYTET
LUDOWY**



**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTU
PUBLICZNEGO**



Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego



Rządowy Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021-2030
NOWE FIO